

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דרף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת חולין

דפים סח - עג, פרשת תרומה תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדרף

פרק רביעי - בהמה המקשה

דרף סח - סט

*האבר שיצא. *האיבעיות בבן פקועה. *החותך במעי הבהמה.

בהמה המקשה לילד והוציא העובר את ידו והחזירה מותר באכילה, ודין האבר עצמו לרב אסור ולרבי יוחנן מותר, ופליגי ל"ק האם החלק שיצא נאסר ול"ב האם יש לידה לאיברים ולכן אם יצא רוב האבר נאסר אף מיעוטו שבפנים. והשמועות 1. במשנה אמרינן מותר באכילה וקאי לר"י על האבר עצמו ולרב על העובר. והא דאמרינן החזירו להו"א אגב דין הוציא ראשו שבסיפא ולמסקנא הסיפא נכתבה אגב רישא והקמ"ל שבהחזיר מחיים שרי מקום החתך. 2. הוציא ידו והחזיר ואח"כ שחט מותר באכילה ואם הוציא ושחט ואח"כ החזירה אסור באכילה, מוקמינן לרב במקום החתך. 3. מהפסוק וכל ילפינן שעובר נותר בשחיטת האם, וכתוב ביה פרסה ופרסות ואתי לר"י להיכא שהוציא שתי פרסות דאם החזיר אחד אוכל אחד ובהחזיר שתיים אוכל שתיים, ולרב חד אתי להתיר מקום חתך וחד לקלוט במעי פרה אליבא דר"ש דבמעיה שרי וביצא אסור. 4. ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, לרב אתי למימר דבשר שיצא חוץ למחיצתו אסור, ולר"י כשפירט הכתוב לפסול בחטאת שיצאה חוץ למחיצתה וחזרה קמ"ל דזהו דווקא בחטאת, ומותבינן דהפסוק אתי למימר דלא נילף ממע"ש וביכורים שיצאו וחזרו מותרין קמ"ל דבשר אין לו עוד היתר וכמו טריפה.

האיבעיות בבן פקועה 1. למ"ד אין לידה לאיברים מה הדין הוציא והחזיר שהשלימו לכולו, האם אמרינן שכולו יצא או כיון דהדר הדר. 2. את"ל אמרינן כיון דהדר, בעי מה הדין בהוציא וחתך עד שהשלימו לרובו האם נחשב שיצא הרוב או דבעינן רובו בבת אחת, ומייתי לרבנותו מזה הכלל דבר שאינו גופה ודחי דאתי לקלוט במעי פרה ואליבא דר"ש. 3. הוציא את ידו בעזרה, האם נקראת מחיצה לעובר מגו דהויא מחיצה לקדשים או דמחיצת עובר אמו היא, ופשט דמחיצת אמו דאלי"כ ה"נ בירושלים דחומותיה הוה מחיצה לקק"ל. 4. הוציא ידו בין סימן לסימן אמרינן דמצטרפין לטהרו מידי נבילה, בק"ו שמצטרפין הסימנים להתיר באכילה. 5. האם ולד של בן פקועה אסור, להו"א כשבא על מינו בעי האם אבר מוליד אבר ופשט דמבלבל זרעיה דאלי"כ ה"נ סומא יוליד סומא, ולמסקנא בעי לאסור מכיון דנולד מכח איסור חלב ודם ואבר מן החי ודחי דלר"מ טעון שחיטה וליכא אבר מן החי ולר"י ליכא איסור חלב. 6. האם הקלב שלו מותר בשתייה או דמכיון שאין לו תקנה בשחיטה אסור כדין אבר מן החי, תיקו.

עובר נותר בשחיטת אמו אף אם חתך ממנו ונשאר בפנים אבל חתך מן הטחול לא נותר בשחיטה, ומייתי מנלן והקושיות 1. בהמה בבהמה לרבות ולד, ואין ממירין שלמים בעוברין אתי כר"ש דמקיש תמורה למעשר לומר שאינו נוהג באיברים ועוברין. ומייתי דרבי יוסי הקשה מדוע יש לחלק בדין איברים בין הקדש לתמורה, ובעי למימר דר"ש סובר כן ודחי דאין הוכחה אלא רבי יוסי טעמא דנפשיה דאמר. 2. וכל בהמה לרבות את הולד ואותה משמע שלימה למעט חותך מן הטחול משום שנחסר ממנה, ומקשינן אי"כ במצא דמות יונה תשתרי, ותירץ דבעינן פרסות אבל קלוט במעי פרה שרי שנאמר פרסה בבהמה תאכלו.

ע דף ט

*חלות הקדושה בבכור. *האיבעיות בלידת בכור. *נגיעת הרועה במתה במעים.

ולד בכור כשהוא במעי אמו הוי חולין וכשיצא רובו קדוש כבכור, ודעת רב הונא שקדוש למפרע מתחילת הלידה ולרבה קדוש רק מכאן ולהבא. והשמועות 1. נחלקו היכא שמכר לגוי קודם שיצא רובו או שהשליש הראשון יצא דרך דופן ושני שלישי דרך הרחם, והצריכותא דבמכר לגוי רבה לקולא וביצא דרך דופן ר"ה לקולא. 2. במשנתנו המבכרת המקשה לילד מחתך אבר אבר ומשליך לכלבים וביצא רובו כאחת יקבר, למי"ד קדוש מכאן ולהבא מחתך ומניח ולמי"ד למפרע איירי דווקא במשליך אבל אם הניח נעשה כמי שיצא רובו כאחד ויקבר.

האיבעיות בדיני לידת בכור ויציאת רובו 1. האם הלכו באיברין אחר הרוב כשיצא רובו במיעוט אבר, ודחי פשיטא דשדינן את האבר בתר רוב העובר ולא בתר רוב האבר. 2. יצא חציו ברוב אבר האם נחשב שכל האבר יצא ואיכא רוב, ומייתי יצא רובו יקבר וכבר ידעינן לדין רובו ככולו ודחי דאתי ליצא רובו במיעוט אבר. 3. בעי האם נחשב חציצה בין העובר לרחם אם כרכו בסיב של דקל או בטלית או בשליא של בהמה אחרת או שהפסיקו ידי המילדת, והאיבעיא ביצא דרך מרגלותיו ונכרך קודם שיצא רובו. 4. בלעתו חולדה והוציאתו והכניסתו והקיאאתו בפנים ויצא מאליו. 5. הדביק שני רחמים ויצא מזה לזה, תיקו. 6. נפתחו כותלי בית הרחם דאיכא אויר רחם וליכא נגיעה. 7. נעקרו כותלי בית הרחם ונתלו בפנים בצוארו של העובר, ובעי האם מקדשי רק במקומן. 8. עומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך הפרוץ, ופרוץ מרובה על העומד ויצא דרך פרוץ, ושמעינן מינה דאם נגממו כותלי בית הרחם אינו קדוש.

בהמה שמת עוברת בתוך מעיה ונגע בה הרועה בידו בבהמה טהורה טהור ובטמאה לת"ק טהור ולריה"ג נטמא, ומפרשינן מאי טעמא 1. לת"ק בטהורה טהור שהרי אמו מתירתו באכילה וק"ו שתועיל להוציאו מידי נבילה והי"ה בבהמה טמאה דהוקשה לבהמה טהורה בפסוק וכי ימות, ולריה"ג אתי לטהר קלוט במעי קלוטה. 2. לריה"ג להו"א שנאמר וכל הולך על כפיו בכל החיה שמעינן לטמא מהלכי כפים שבמעי הטמאה אבל קלוט במעי פרה הוי מהלך ארבע במהלך שמונה ופרה במעי גמל מרבין מכל הולד וקשיא דחזיר במעי חזירתא לא יטמא דהוי מהלך שמונה במהלכי שמונה. 3. למסקנא דריה"ג בפסוק של טומאת מקדש נאמר נבלת בהמה טמאה ולא איירי בטהורה ש"מ דאיירי בעובר דטהור רק בטהורה ולא בטמאה, והפסוק וכל הולך על כפיו אתי למימר דנדרוש לטמא עובר ולא נימא כרבנן דנכתב אגב דרשת חיה בכלל בהמה.

עדף עא

*חיה בכלל בהמה. *טומאה וטהרה בלועה.

חיה בכלל בהמה שנאמר זאת הבהמה אשר תאכלו ומפרש בהמות וחיות, ובהמה בכלל חיה שנאמר זאת החיה אשר תאכלו מכל הבמה. ומפרשינן מה ילפינן מינה 1. חיה טהורה בכלל בהמה טהורה, לסימני טהרה. 2. חיה טמאה בכלל בהמה טמאה, לענין איסור חרישה בשני מינים. 3. בהמה טמאה בכלל חיה טמאה, דלגבי קרבן עולה ויורד הבא על טומאת מקדש נאמר גם נבלת בהמה טמאה ומיותר כיון דנכתב חיה טמאה אלא אתי לגו"ש מטמא שאכל את הקודש דה"נ קרבן עולה ויורד בא על טומאת קדש, וכן עזאי לא ידע שחיה בכלל בהמה והוקשה לו מנין לנבלת חיה טהורה שמטמאת. 4. בהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה, דהמפלת מין בהמה יושבת ימי טומאה וטהרה כמו במפלת חיה דילפינן שנאמר בה לשון יצירה.

האשה שמת ולדה בתוך מעיה טהורה עד שיצא ואם המילדת נגעה בו בעודו בפנים טמאה טומאה שבעה, ואמרינן דכמו שטומאה בלועה לא מטמאת כך טהרה בלועה אינה נטמאת. ומפרשינן את המקרים ומנין 1. האוכל מנבלת עוף טהור סמוך לשקיעת החמה טובל ומעריב שמשו וטהור אף דהטומאה במעיו וראויה לכלב, ואמרינן דאף ראויה לגר אם בלע חתיכה קטנה כיון שאם יקיאנה תשאר ראויה לאכילה לגר שאנו יודע שחתיכה זו כבר נאכלה. 2. טהרה בלועה נטמאת ילפינן מכלי חרס המוקף צמיד פתיל דאינה מצילה מטומאה שבתוכה לטמא בחוץ אך מצילה על מה שבתוכה שלא יקבל טומאה ק"ו שאדם המציל על טומאה שבתוכו מלטמא בחוץ שיציל על טהרה שבתוכו. ואין לפרוץ דכלי חרס קל שכן אינו נטמא מתוכו משא"כ אדם, כיון שאנו דנים לגבי טומאת תוכו ובזה כלי חרס חמור שמיטמא מאוירו. 3. בלוע מלמטה דרך בית הרעי ילפינן דלמעלה מציל אף שאינו עושה עיכול ק"ו למטה, ואף שנכנס דרך הפה אפ"ה למטה עיכולו רב. 4. בלוע דבהמה ילפינן מאדם שמיטמא מחיים ומציל ק"ו בהמה, ואין לדחות שאדם חמור בכך שצריך שהיה בבית המנוגע כיון שלגבי כלים שעל גבי הבהמה דבא א"צ שהיה ה"נ באדם טמאין מיד. 5. שנינו במשנה בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה ואם הקיאה טמאה וטמאתו, ובלע טהורה ונכנס לאהל המת והזה והקיאה הטבעת טהורה, ורבה קמ"ל בבלע שתי טבעות שלא נטמאת הטהורה מן הטמאה בעודן בפנים. 6. עובר מת מטמא את המילדת את היולדת שנוגעת בו מבחוץ, והטעם להו"א הואיל וסופו לצאת ומקשינן דה"נ טבעת, ולמסקנא טומאה זו

היא מדרבנן ואפילו לר"י שסובר שעובר במעי אשה טהורה הוא גזרין שהמילדת טמאה גזירה שמא יצא ראשו חוץ לפרוזדור, אבל באשה לא גזרין כיון שמרגשת בעצמה אבל טרידא מלומר למילדת.

דף עב - עג

*הפסוקים בטומאת עובר. *הטהרה ע"י שחיטה. *מגע בית הסתרים. *שחיטה עושה ניפול.

מחלוקת רבי ישמעאל ור"ע בדרשות הפסוקים בטומאה 1. וכל אשר יגע על פני השדה, לר"י ש לטהר עובר מת במעי אשה ולר"ע לרבות טומאת גולל ודופק ולר"י אתי מהל"מ. 2. הנוגע במת בנפש, לר"ע לטמא עובר במעי אשה ולר"י ש לטמא רביעית דם הבאה מן המת, ולר"ע א"צ קרא כיון דמטמא באהל אף רביעית הבאה משני מתים שנאמר נפשות מת.

הטהרה שנעשית ע"י השחיטה ומנין 1. טריפה שנשחטה אינה מטמאה מדאורייתא אלא רק מדרבנן במוקדשין, והטעם מכיון שהיתה לה שעת הכושר, ולכן אין למוקדשין ללמוד מבהמה טמאה שאין שחיטתה מטהרתה. 2. נולדה טריפה מהבטן יש במינה שחיטה, ובעי להוכיח דלא מהני שחיטת העובר בבטן מהא דאמרין שלא היתה לה שעת הכושר, ודחינן דאיירי בטרפה משעת יצירתה כגון בעלת חמש רגלים. 3. בן שמונה חדשים חי פליגי האם אמרינן שיש במינו שחיטה אגב אמו או דלא מהני ליה שחיטה לטהרו, והמ"ד שמתהר יליף ששחיטה מטהרת בטרפה מהפסוק וכי ימות מן הבהמה. 4. עובר שהוציא ידו ושחט את אמו ואח"כ חתך את היד, לר"מ הבשר מגע נבילה ולחכמים כמו מגע טריפה שחוטה, ר"מ הקשה דא"כ תתיר באכילה ודחווה דומיא דטריפה, ושאלם שהעובר אינו גופה ודחווה שהחותך מן העובר שבמעיה השחיטה מתרת באכילה והחותך מן הטחול אסור.

אמרין דהאבר מטמא את בשר העובר וקשיא דהוי מגע בית הסתרים, ומייתי 1. בגד שגדלו ג' על ג' טפחים מטמא מדרס ואם נחלקו לר"מ מטמא מגע מדרס ולרבי יוסי מגע זב, ואתי להו"א כר"מ ולמסקנא אף לרבי יוסי משום דמודה בשלש אצבעות הבאות מבגד גדול שבשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה וה"נ באבר. 2. כל העומד להחתך אף כשהוא עדיין מחובר הוי כחותך ומטמא במגע וה"ה אף בלא חתכה, להו"א כר"מ הסובר דסגי בידות הכלים דסגי בטבילה עם המקום שעתידי לקצצן, ולמסקנא אף כרבנן דחיבורי אוכלין נחשבים כנפרדים.

אבר המדולדל בבהמה ומתה לכו"ע מיתה עושה גמר ניפול ודינו כאבר שפירש מן החי ואינו חמור כנבילה, והשמועות האם שחיטה עושה ניפול או שהיא מטהרת מלטמא 1. עובר שהוציא אבר ושחט הבהמה שחיטתו מטהרתו לרבנן ולא לר"מ, ובאבר המדולדל דעת ר"ל דה"נ פליגי ולרבי יוחנן לל"ק לכו"ע שחיטה עושה ניפול וטמא כיון דרק אבר יש לו תקנה בחזרה ומקשינן שר"מ קאמר ששחיטה מטהרת, ולל"ב לכו"ע אין שחיטה עושה ניפול כיון דהוי גופה. 2. ר"י בר יוסף קאמר הכל מודים דמיתה עושה ניפול ושחיטה אינה עושה ניפול, דתנינא לר"מ מתה הבהמה טומאת האבר משום אבר מן החי וכן נשחטה בהמה הוכשרו בדמיה לטמא טומאת אוכלין ומשמע דאין להם טומאת עצמן, איצטריך דהו"א הוכשרו קאי על בשר הפורש מהבהמה ובשר הפורש מן האבר דטומאתו חמורה אגב אביו, קמ"ל דקאי על האבר עצמו. 3. ובשר בשדה טריפה לרבות אבר ובשר המדולדל דאף אם שחט אסורין, ופליגי האם הוי לאו ולוקה או דהוי רק מצות פרישה מדרבנן וקרא אסמכתא. 4. מהפסוק וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא ילפינן באם אינו ענין דדווקא מיתה עושה ניפול ולא שחיטה, וחד במותם איצטריך שמטמאין רק לחין כעין מיתה. 5. אבר של עובר מת, לרב חסדא אף לרבנן שחיטה עושה ניפול ואינה מטהרתו ולרבה ה"נ פליגי כמו בחי.

שאלות להזרה ושינון

דף סח-סט

- א. המח' בדין הוציא העובר ידו, והשמועות (4)
ב. האיבעיות בבן פקועה (6)
ג. היתר העובר בשחיטה והקושיות (2)

דף ע

- א. המח' מתי חלות הקדושה בבכור והשמועות (2)
ב. האיבעיות בדיני לידת בכור ויצאת רובו (8)
ג. דין בהמה שמת עוברת במעיה והמח' ומ"ט (3)

דף עא

- א. מה ילפינן מהא דחיה בכלל בהמה ובהמה בכלל חיה (4)

- ב. המקרים בטהרה בלועה שאינה נטמאת (6)

דף עב-עג

- א. המח' בדרשות הפסוקים בטומאה (2)
ב. הטהרה שנעשית ע"י השחיטה ומנין (4)
ג. מדוע האבר מטמא את בשר העובר (2)
ד. השמועות האם שחיטה עושה ניפול (4)

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות 	יבמות 	ברכות עם מחודדין בפ"ך.
עבודה זרה הוריות 	כתובות 	שבת מהדורה חדשה.
מחודדין בפ"ך 	נדרים 	עירובין
זבחים 	נזיר סוטה 	פסחים
מנחות 	גיטין 	שקלים ר"ה
חולין 	קידושין עם תורתך שעשועי, 	יומא
בכורות עם הקדמות ומושגים 	סימני הדף, ותוספתא 	סוכה
ערכין-תמורה 	בבא קמא 	ביצה תענית
כריתות-מעילה 	בבא מציעא 	מגילה-פורים עם מדרש,
נדה 	בבא בתרא א-ב 	תוספתא, ותמצית מחיר יין לרמ"א
	סנהדרין א-ב עם "יש סדר" 	מו"ק חגיגה
	לגמרא" ותמצית כל המסכתא. 	

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותיך אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חודים מנוקד ומסודר.	איזוהי דרך ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה	
	בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~331~

המוערכת